

Phonetik und Phonologie der slavischen Sprachen

Wintersemester 2025/2026

Bistra Andreeva

andreeva@lst.uni-saarland.de

<http://www.coli.uni-saarland.de/~andreeva/>

Vokalreduktion

Theoretischer Hintergrund

Phonetische Vokalreduktion (kontinuierlich, fakultativ)

Lindblom, 1963: target undershoot durch schnelleres Sprechen bzw. Deakzentuierung

(a) Konstanter artikulatorischer Aufwand:

- Reduktion der Öffnungs- und Schließbewegung
- Vokalziel wird nicht erreicht und liegt näher am Konsonanten
- verstärkte Koartikulation

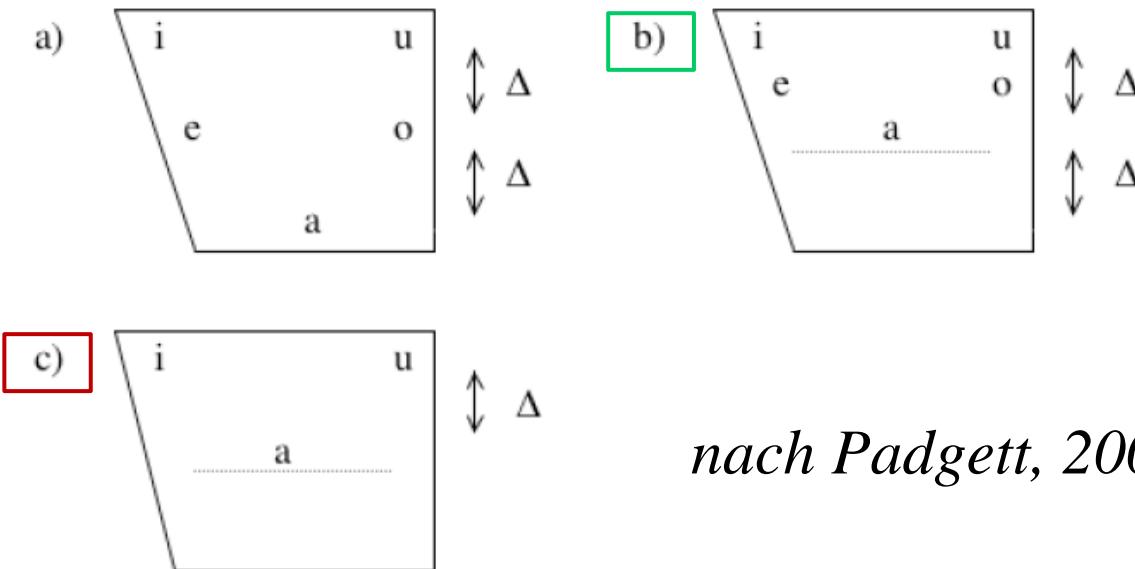
(b) Erhöhter artikulatorischer Aufwand:

- schnellere Artikulationsbewegungen (kein undershoot)

Theoretischer Hintergrund

Phonologische Vokalreduktion (kategorial)

- a) Betonter Vokalismus
- b) Schrumpfung des Vokalraums durch die *phonetische* Vokalreduktion
- c) Aufhebung von Oppositionen durch die *phonologische* Vokalreduktion

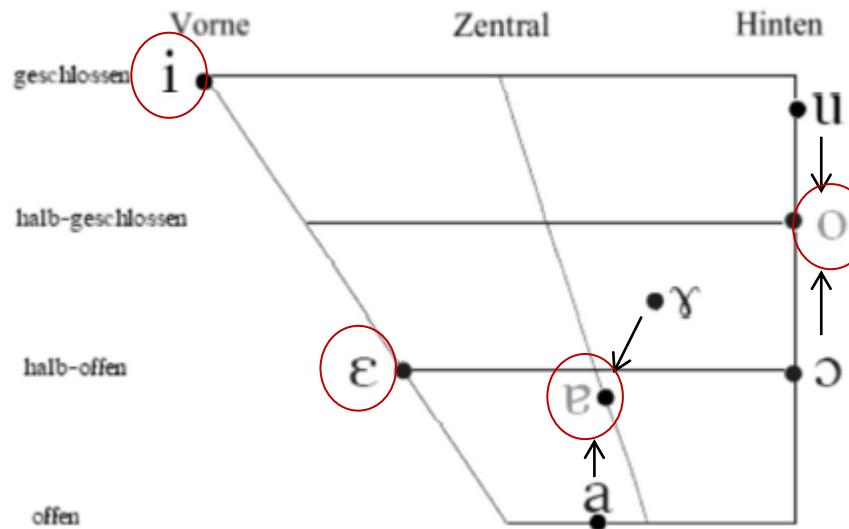

nach Padgett, 2004

Problemstellung:

Phonologische Vokalreduktion im
Bulgarischen

6 Vokalphonemen: /i, ε, a, ɔ, ɔ:, u/

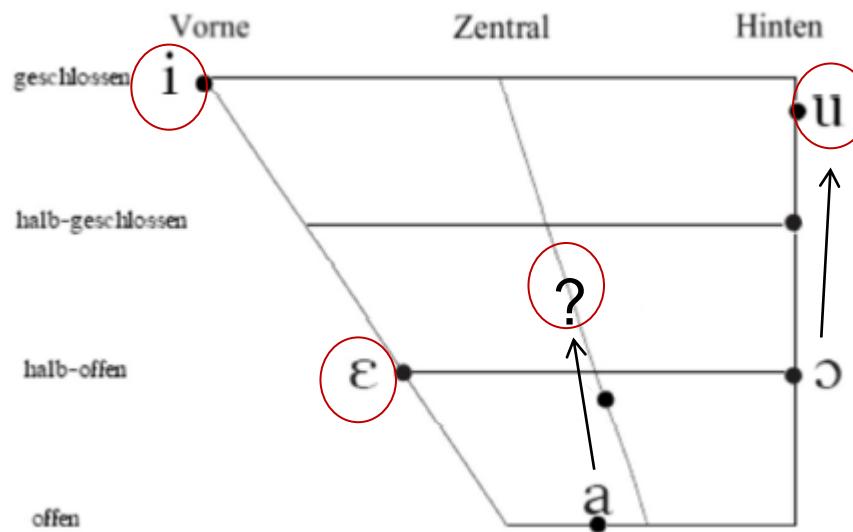
Tilkov, *Grammar of the Modern Bulgarian Literary Language*, Vol. 1,
Phonetics, 1982

Ternes & Vladimirova-Buhtz, "Bulgarian" in: *Handbook of the International Phonetic Association*, Cambridge 1999

Problemstellung:

Phonologische Vokalreduktion im Bulgarischen

6 Vokalphonemen: /i, ε, a, ρɔ, u/

a ē ə ɔ = ?

Lehist & Popov , 1970, Pettersson & Wood, 1987, Wood, & Pettersson, 1988.

Daten

Bulgarian Babel database (40 Minuten)

20 kHz Abtastrate

20 Sprecher (12 m and 8 f)

Standardbulgarisch, gelesen

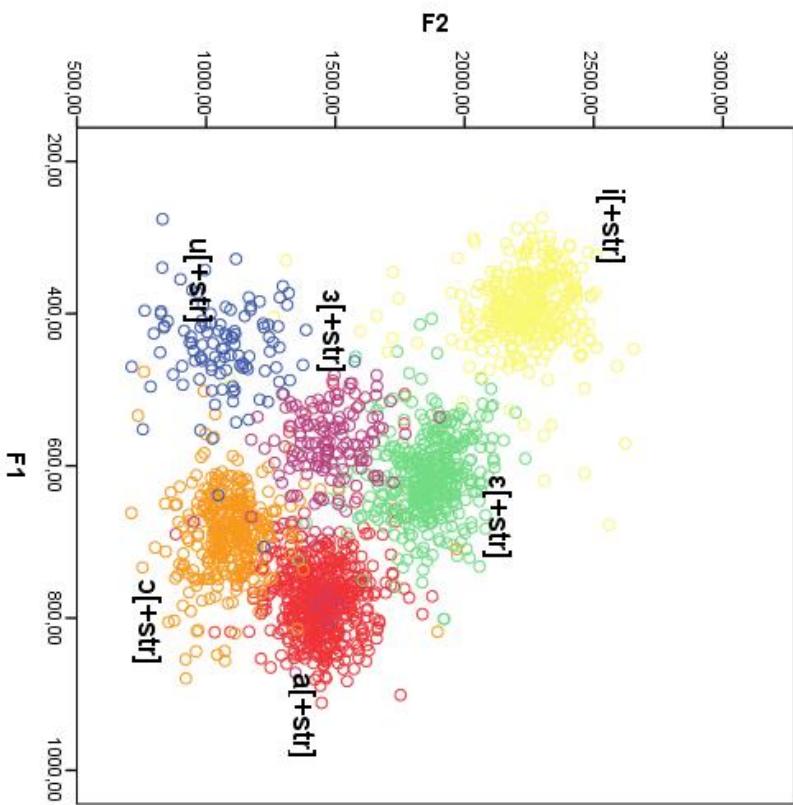
manual segmentiert

5537 Vokale im nicht-palatalen Kontext

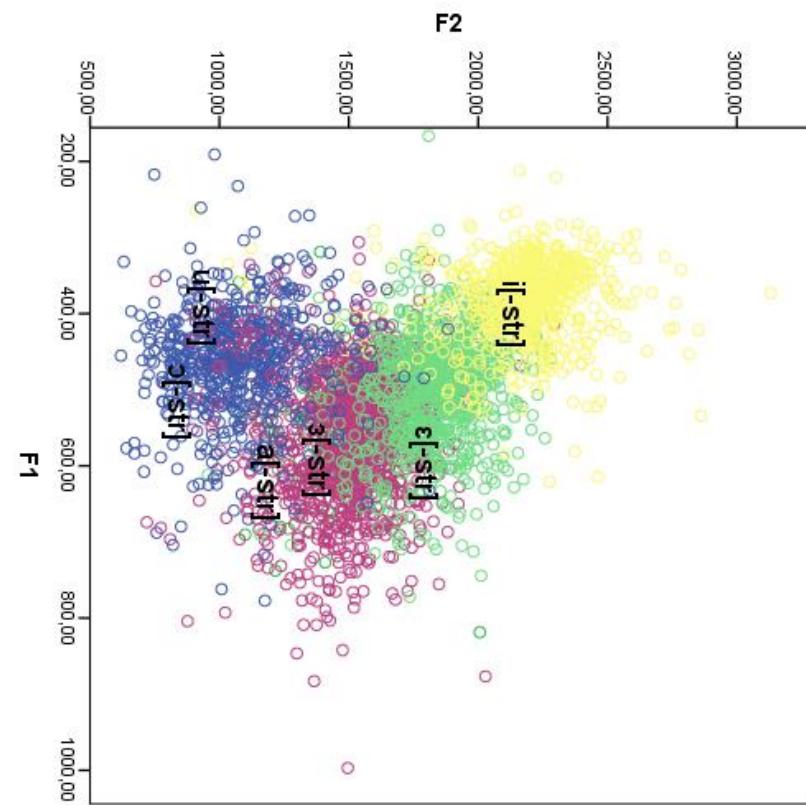
Ergebnisse

Vowel	<i>n</i>	F1		F2		
		<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	
[+str]	/i/	368	393	68	2233	327
	/ɛ/	411	615	97	1862	251
	/a/	553	773	116	1447	188
	/ɔ/	158	579	100	1472	197
	/ʊ/	343	688	99	1090	176
	/u/	108	446	77	1069	168
[-str]	/i/	657	384	64	2170	351
	/ɛ/	860	500	101	1843	276
	/a/	1205	564	107	1520	254
	/ə/	202	545	101	1504	234
	/ɔ/	631	461	81	1077	213
	/u/	41	434	73	1099	216

Ergebnisse

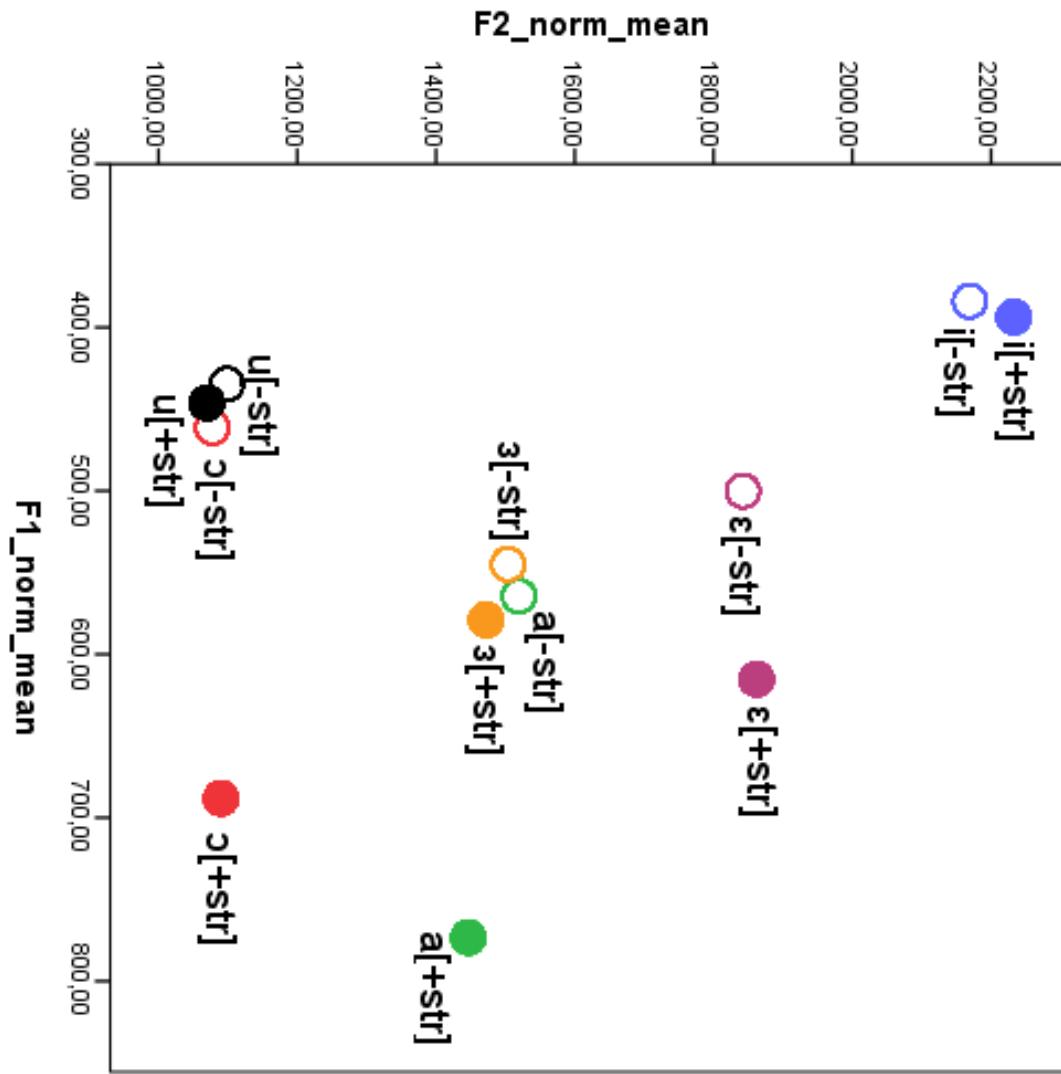

betont

unbetont

Ergebnisse

Russisch:

a'dnaždi 's'ev'irnij 'v'et'ir i 'son̄si pa'spor'ilji | 'kto izj 'n'ix s'i'l'n'jeji || kak 'ras 'v_eta
'vr'em'ja | a'n'i za'm'et'il'i za'kutanava 'f plaʃ: 'put'n'ika | ka'torij 'sol pa da'rog'i | i r'i'siʃ'i |
'sto 'tot ız 'n'ix 'bud'it ſ'i'i'taſsa 'samim 's'i'l'n'ım | ka'mu 'ran'ʃi u'dastſa za'stav'it' 'put'n'ika
's'i'n'at' 'plaʃ: || 'tut 's'ev'irnij 'v'et'ir 'pr'in'jil's'a 'dut' iza 'fs'ex 's'ił || 'no 'tʃ'em s'i'l'n'jeji
'on 'dul | 't'em s'i'l'n'jeji 'kutals'a 'put'n'ik 'f svoj 'plaʃ: || 'tak 'sto f kan'fse kan'fsof
's'ev'irnij 'v'et'ir 'dolžin 'bił atka'zatſa at sva'jej za't'jeji || ta'gda zas'i'jala 'solniška
|| 'put'n'ik pan'i'mnogu ata'gr'els'a | i 'fskor'i 's'i'n'jal 'svoj 'plaʃ: || ta'k'im 'obrazam |
's'ev'irnij 'v'et'ir 'vinužd'in 'bił pr'i'znat' | 'sto 'son̄si s'i'l'n'jeji ji'vo

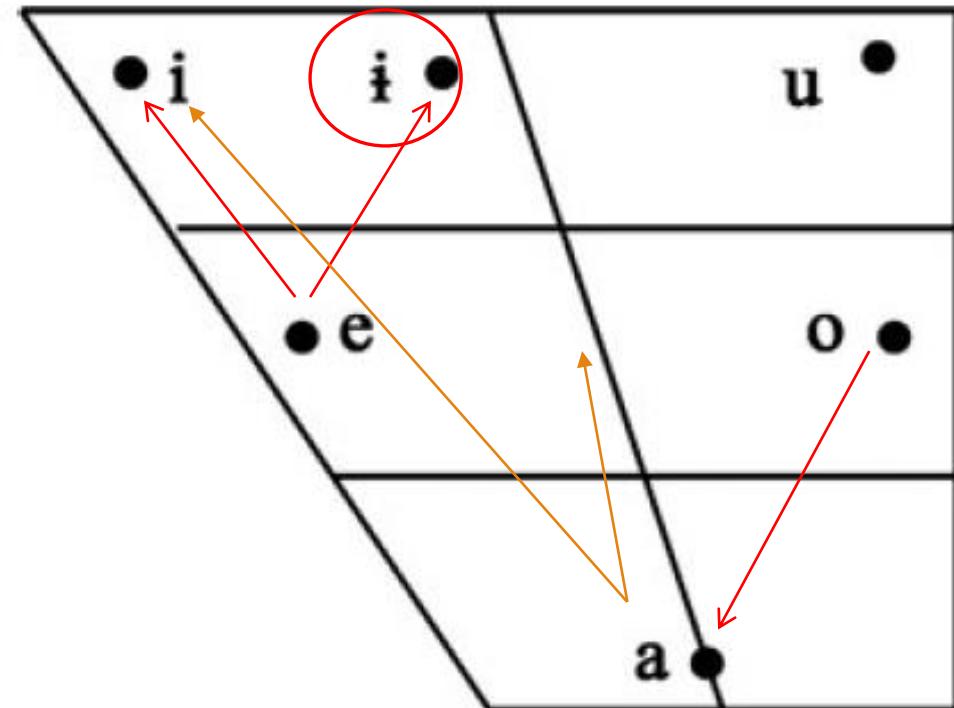
Transliteration

Odnaždy severnyj veter i solnce posporili, kto iz nix sil'nee. Kak raz v éto vremja oni заметили zakutannogo v plašč putnika, kotoriy šél po doroze, i rešili, čto tot iz nix budet scitat'sja samym sil'nym, komu ran'še udastsja zastavit' putnika snjat' plašč. Tut severnyj veter prinjalsja dut' izo vsex sil; no čem sil'nee on dul, tem sil'nee kutalsja putnik v svoj plašč, tak čto v konce koncov severnyj veter dolžen byl otkazat'sja ot svoej zatei. Togda zasijalo solnyško, putnik ponemnogu otogrelsja i vskore snjal svoj plašč. Takim obrazom, severnyj veter vynužden byl priznat', čto solnce sil'nee ego.

Russisch:

Reduktion 1. Grades: in der vortonigen Silbe und am Wortanfang (auch in phrasenfinalen offenen Silben möglich)

/a/: [ʌ] (St. Petersburg)
[ə] (Moskau)

Reduktion 2. Grades: elsewhere

/a/: [ɪ] (vor palatalisierten)
[ə] (elsewhere)

katastrofa [kətʌ 'strɔfə]

djadja ['dʒæ·dʒɪ]

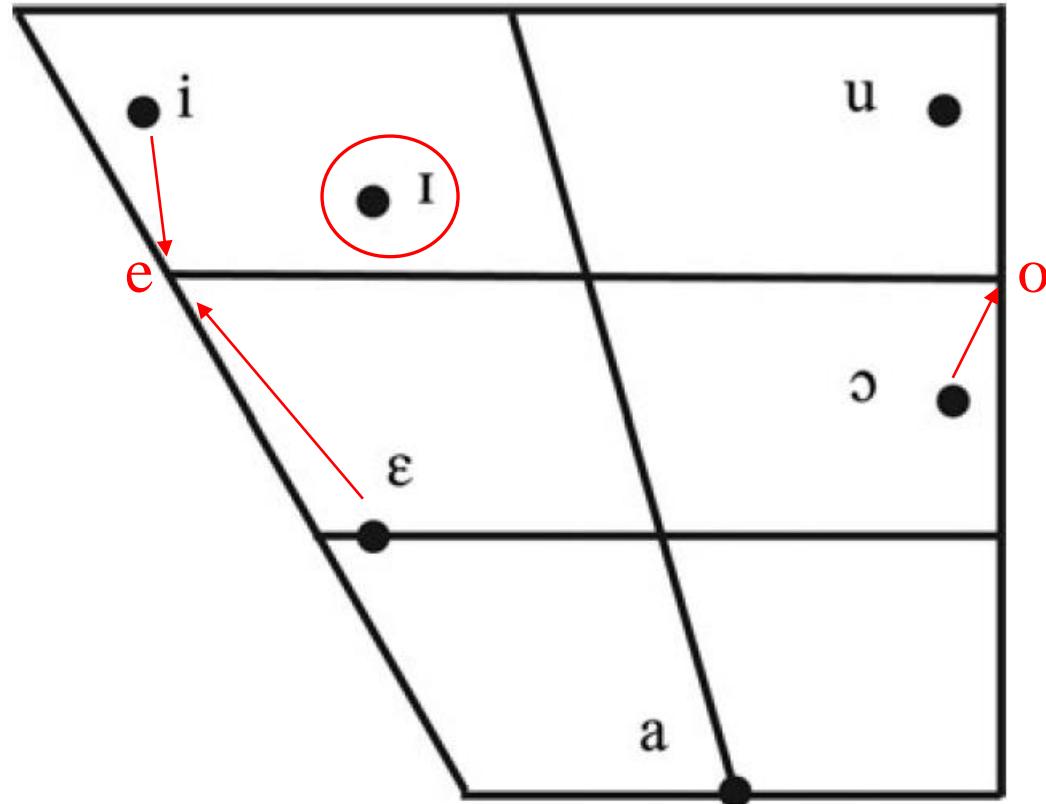

Ukrainisch:

од'юхі 'разу | поспере́тſаліс'я 'сонтſе і пів'ні́тſні́ | 'вітер 'сприю́ду 'тюхі | 'хто
з ніх 'двох сіл'ні́ши | аз 'рапто́м во'ні | по'міти́ мандр'ївни́ка | ja'кі́ 'саме
про'ходи́в поу́з ніх | 'кутаю́тſіс' я пал'то | о'біду́а д'ї́ші 'спіл'но́ї 'думки |
тſю́ 'тю́ 'бude 'візнати́ сіл'ні́ши | 'хто 'вімуси́т' мандр'ївни́ка 'zn'ати suo'je
пал'то | пів'ні́тſні́ | 'вітер дув з усі'єжі 'сіли | a'ле тſім 'дузтſе вин дув |
тім тſіл'ні́ши 'кутаю́а мандр'їв'ник у suo'je пал'то | 'vreſt'i 'reſt пів'ні́тſні́ |
'вітер пere'стav bo'rотis'я | i 'tut 'сонтſе z'jif'r'ilo по'вітря suo'jimi pri'vitnimi
'промен'ами | i uзe тſerez 'декіл'ка xvi'lin | мандр'їв'ник zn'au suo'je пал'то
| o'toз | пів'ні́тſні́ | 'вітер 'віму́жені́ 'бuv 'візнати | Jtjo 'сонтſе s 'поміз ніх
'двох | bu'lо сіл'ні́ши

Pompino-Marschall, B., Steriopolo, E., & Żygis, M. (2017).
Ukrainian. *Journal of the International Phonetic Association*, 47(3),
349-357. doi:10.1017/S0025100316000372

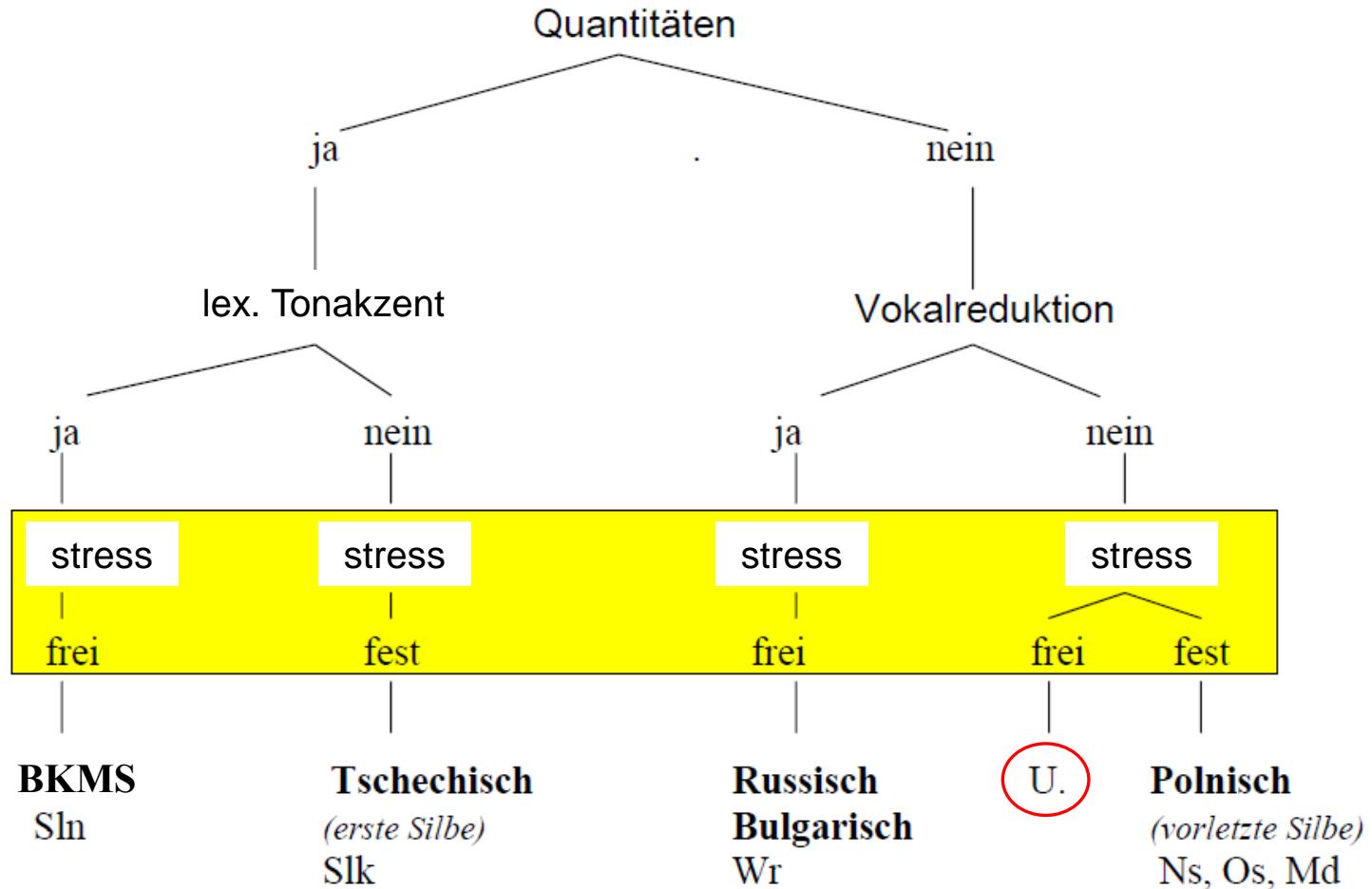
Ukrainisch:

$/ɛ/_{[-\text{stressed}]}$ vor $/i/_{[+\text{stressed}]} > [e]$

$/i/_{[-\text{stressed}]} \text{ vor } /ɛ/_{[+\text{stressed}]} > [e]$

$/ɔ/_{[-\text{stressed}]} \text{ vor } /u/_{[+\text{stressed}]} > [o]$

Sprache	Vokale	Kons.	Quantität	stress	Phonol. Reduktion
DE	15	21	+	frei	-
Russisch	5(6)			frei	+
Ukrainisch	5(6)			frei	+
Weißrussisch	5(6)			frei	+
Polnisch	5(8)			fest	
Tschechisch	10(11)		+	(fest)	
Sorbisch	8/7 (6/5)			fest	
Slovakisch	10(11)		+	(fest)	
Bulgarisch	6			frei	+
Mazedonisch	6			fest	
BKMS	10		+	frei	
Slovenisch	8		(+)	frei	